

Lakialoite LA 37/2020 vp

Mia Laiho kok ym.

Lakialoite laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Lakialoitteessa esitetään, että ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain 18 §:n 2 momentti muutetaan siten, että jatkossa iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnetyt muut kuin kiireelliset sosiaalitalvvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään yhden kuukauden kuluttua päätöksen teosta nykyisen kolmen kuukauden sijaan.

PERUSTELUT

Ikääntyneet ovat suurin asiakasryhmä hoiva- sekä hoitotyössä. Suomen väestö ikääntyy, ja se näkyy vanhustalvvelujen asiakasmäärissä. Vuonna 2018 vanhustalvveluissa oli kaikkiaan noin 93 000 asiakasta. Heistä 57 prosenttia on kotihoidossa ja 43 prosenttia ympärivuorokautisessa hoidossa. Ikääntyneitä hoidetaan monenlaisissa toimintaympäristöissä, kuten kodeissa, talvvelutaloissa, vanhainkodeissa ja muissa hoitoyksiköissä. Kotihoidon piirissä hoidetaan yhä huonokuntoisempia vanhuksia. Kotihoidossa talvvelut pitää saada vanhuksen hoivan tarpeen perusteella yksilöllisesti huomioiden ja oikea-aikaisesti. Kun kotona ei enää pärjää, ikääntyneen ei pitäisi joutua odottamaan enää siinä vaiheessa pitkään ympärivuorokautiseen hoivaan pääsyä. Kaikille hoivaa tarvitseville ikäihmisille tulee tarjota yksilöllisten tarpeiden mukaista ja toimintakykyä tukevaa hoitoa sujuvasti ja ilman epätarkoituksenmukaisia viiveitä.

Kun ikääntyneen henkilön selviytyminen kotona hankaloituu, niin ensimmäinen askel on useimmiten kotihoidon asiakkuus, ja jatkossa tarvittaessa tehostettu talvveluasuminen tai laitoshoido. Myös omaishoido on yksi vaihtoehto. Usein talvvelutarpeita kartoitettaessa ongelmia esimerkiksi kotona pärjäämisessä on ollut jo pitkään. Esimerkiksi yksin asuva vanhus ei tiedä, onko jo syönyt tai ottanut lääkkeitään. Myös päivittäinen liikkuminen ja hygieniasta huolta pitäminen voi olla vaikeutunut. Vaaratilanteita voi syntyä myös esim lieden päälle unohduksen tai ulos eksymisen kautta.

THL:n vuoden 2018 tekemän kuntakyselyn tietojen mukaan ympärivuorokautiseen tehostettuun talvveluasumiseen saattoi joutua jonottamaan pidempään kuin kolme kuukautta 37,1 prosentissa

Lakialoite LA 37/2020 vp

kyselyyn vastanneista kunnista, kuntayhtymistä tai yhteistoiminta-alueista. Pysyvän laitoshoidon osalta jonotusaika venyi yli kolmen kuukauden pituiseksi vastausten mukaan 12,6 prosentilla alueista.

Tämän hetkisessä laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012) sanotaan, että iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnettyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksen teosta. Tämä kolmen kuukauden takuuaiika on osoittautunut käytännössä kuitenkin liian pitkäksi. Iäkkäät ovat joutuneet selviytymään ongelmiensa kanssa kotona jo pitkään ennen hoidon tarpeen tunnistamista ja hoitopäätöksen tekoa. Jonotus palveluihin alkaa siitä, kun palvelutarpeenarvointi on tehty ja palvelutarve todettu, sekä päättyy siihen, kun palvelua tarjotaan asiakkaalle. Aika todelliseen palveluiden saamiseen on nykyään huolestuttava, ja odottelun aikana voinnissa ehtii tapahtua paljon. On tärkeää, että ikäihminen saa tarpeensa mukaisen hoidon ja palvelut ovat sekä laadullisesti että ajallisesti kohdallaan. Tämä on tärkeää sekä tarpeenmukaisten palvelujen järjestämisessä kotona että hoivapaikan saamisessa.

Iäkkäiden ihmisten elämänlaatua ja -hallintaa voidaan parantaa ja omaisten luottamusta lisätä kiristämällä sosiaalisten palvelujen järjestämisen velvoite yhteen kuukauteen. Palvelut on annettava niin, että ne tukevat iäkkäiden hyvinvointia, terveyttä sekä heidän osallisuuttansa ja toimintakykyä sekä itsenäistä suoriutumista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa palvelutarpeen tunnistamisesta. Aikarajan tiukentamisella tuetaan iäkkäiden hyvinvointia ja ehkäistään ongelmien kasaantumista ja syvenemistä. Tämä lakimuutos sujuvoittaisi iäkkäiden ihmisten hoivapalveluihin pääsyä ja auttaisi ennaltaehkäisemään terveydessä ja hyvinvoinnissa tapahtuvia vakavia muutoksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

ikäntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain (980/2012) 18 §:n 2 momentti seuraavasti:

Lakialoite LA 37/2020 vp

18 §

Päätös sosiaalipalvelujen myöntämisestä ja oikeus palveluihin

Päätös muiden kuin kiireellisten sosiaalipalvelujen myöntämisestä on tehtävä ilman aiheeton-
ta viivytystä sen jälkeen, kun kirjallinen tai suullinen hakemus on tullut vireille. Iäkkäällä henki-
löllä on oikeus saada hänelle myönnetyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta
viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluttua päätöksen teosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Helsingissä 26.6.2020

Mia Laiho kok
Ben Zyskowicz kok
Anna-Kaisa Ikonen kok
Paula Risikko kok
Mari-Leena Talvitie kok
Sari Tanus kd
Timo Heinonen kok
Sofia Vikman kok
Juhana Vartiainen kok
Sari Sarkomaa kok
Marko Kilpi kok
Ville Kaunisto kok
Sari Multala kok
Kari Tolvanen kok
Anne-Mari Virolainen kok